

DOI: 10.15276/EJ.04.2024.3
DOI: 10.5281/zenodo.14553471
UDC: 341.17
JEL: K19

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

THE MECHANISM FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS: EUROPEAN EXPERIENCE

Lesja M. Vasilieva, Doctor of Science in Public Administration, Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine
ORCID: 0009-0009-4551-4105
Email: l.m.vas@ukr.net

Received 21.09.2024

Васильєва Л.М. Механізм захисту прав і свобод людини: європейський досвід. Оглядова стаття.

Досліджено особливості механізму захисту прав і свобод людини. Окреслено причини важливості для Європейського Союзу питання щодо захисту прав і свобод людини. Встановлено, що з моменту прийняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Радою Європи на території ЄС розпочався процес формування нової європейської системи захисту прав і свобод людини. Наголошено, що обсяг прав, які захищає Конвенція, це відносно обмежений каталог прав людини, який можна порівняти за змістом з багатьма іншими міжнародно-правовими документами, а його ефективність полягає не в переліку гарантованих прав, а в складному інституційному механізмі контролю за їх дотриманням. Органом, який забезпечує цей контроль, є Європейський суд з прав людини. Конвенція забезпечує конкретні права для кожної особи, а її положення ЄСПЛ розглядає як норми прямого застосування. Визначено, що європейський механізм захисту прав і свобод людини є комплексним та інтегрованим підходом що передбачає взаємодію міжнародних та національних інститутів для забезпечення дотримання прав кожного громадянина.

Ключові слова: захист прав і свобод людини, права і свободи людини, механізм, ратифікація, Європейський Союз

Vasilieva L.M. The Mechanism for the Protection of Human Rights and Freedoms: European Experience. Review article.

Peculiarities of the mechanism of protection of human rights and freedoms have been studied. The reasons for the importance of the issue of protection of human rights and freedoms for the European Union are outlined. It has been established that since the adoption of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by the Council of Europe, the process of forming a new European system for the protection of human rights and freedoms has begun on the territory of the EU. It is emphasized that the scope of rights protected by the Convention is a relatively limited catalog of human rights, which can be compared in terms of content with many other international legal documents, and its effectiveness lies not in the list of guaranteed rights, but in a complex institutional mechanism for monitoring their observance. The body that ensures this control is the European Court of Human Rights. The Convention provides specific rights for each person, and its provisions are considered by the ECtHR as norms of direct application. It was determined that the European mechanism for the protection of human rights and freedoms is a complex and integrated approach that involves the interaction of international and national institutions to ensure the observance of the rights of every citizen.

Keywords: protection of human rights and freedoms, human rights and freedoms, mechanism, ratification, The European Union

Захист прав і свобод людини є важливим для Європейського Союзу, оскільки ці права є основоположними цінностями, закріпленими в його установчих документах. Вони підтримують демократію, верховенство права та соціальну справедливість, гідність людини, сприяють стабільності, економічному розвитку та запобігають конфліктам. Також це важливий елемент міжнародної ролі ЄС, оскільки він прагне бути глобальним лідером у просуванні прав людини та гуманітарних стандартів, демонструючи свою моральну та політичну відповідальність.

Досвід європейського Союзу у сфері захисту прав і свобод людини є актуальним для України, оскільки країна прагне інтегруватися в європейські структури та адаптувати свої стандарти до європейських норм. Захист прав і свобод людини є ключовим елементом демократичного розвитку та стабільності, що важливо для побудови справедливого суспільства. Крім того, в умовах сучасних викликів, таких як агресія РФ, конфлікти та соціальна напруга, запровадження ефективних механізмів захисту прав і свобод людини може сприяти зміцненню внутрішньої безпеки та довіри до державних інституцій. Вивчення та впровадження європейських практик також може допомогти Україні отримати підтримку зі сторони міжнародних партнерів та організацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Важливі дослідження в цій галузі були проведені низкою вітчизняних науковців, серед них: Антонович М., Буткевич О., Маринів І., Мельник О., Шуміло І., Сторова В. та інші. Слід зазначити, що кожне з цих досліджень розкриває виключно важливий аспект цієї проблеми, проте з огляду на вплив міжнародних інституцій на сучасне право, важливим видається детальніше вивчити роль європейського механізму захисту прав і свобод людини для українського суспільства в сучасних умовах, що і визначило мету даного дослідження.

Метою статті є дослідження особливостей механізму захисту прав і свобод людини Європейського Союзу та можливості імплементації досвіду для українського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для Європейського Союзу захист прав і свобод людини має важливе значення з кількох причин:

- основні цінності ЄС – повага до прав людини, демократії, верховенства права та гідності людини є фундаментальними принципами, на яких ґрунтується ЄС. Ці цінності закріплені в установчих договорах ЄС та Хартії основних прав Європейського Союзу. Захист прав і свобод людини є одним із головних аспектів ідентичності ЄС як міжнародного суб'єкта;
- зміцнення демократії – права і свободи людини є невід'ємною частиною демократичного правління. Захист цих прав гарантує, що влада не зловживатиме своїми повноваженнями та що громадяни мають право на участь у прийнятті рішень [8]. Це сприяє стабільності та справедливості всередині держав-членів ЄС;
- ЄС прагне бути лідером на міжнародній арені у сфері прав і свобод людини, правосуддя та верховенства права. Виступаючи захисником цих принципів, ЄС створює позитивний імідж на міжнародному рівні, підвищуючи свій вплив і авторитет у світовій політиці та міжнародних організаціях;
- соціальний прогрес і економічний розвиток [5] – права і свободи людини сприяють створенню стабільного та економічного розвитку. Захист прав і свобод сприяє соціальній згуртованості, інклюзивності та забезпеченню рівних можливостей для всіх громадян;
- запобігання конфліктам – порушення прав людини часто є причиною соціальних заворушень та конфліктів. Захист цих прав зменшує ризик внутрішніх конфліктів і забезпечує мир та безпеку як всередині держав-членів, так і на глобальному рівні;
- гуманітарна відповідальність [7] – ЄС вважає захист прав і свобод людини моральним обов'язком перед своїми громадянами та світом. Це частина зобов'язань ЄС з просування гуманітарних стандартів та боротьби з дискримінацією, несправедливістю та нерівністю.

Принцип захисту прав людини в системі права Європейського Співтовариства вперше був визнаний Судом ЄС у справі 29/69 Stauder 1970 р. [11] Суть справи полягала в тому, що отримувач соціальної допомоги вимагав скасування вимоги вказувати особисті дані на купоні, що використовувався для придбання продукції за пільговими цінами як частина соціальної допомоги. Суд ЄС дійшов висновку, що рішення Комісії 1969 р., яке дозволяло державам-членам встановлювати пільгові ціни для певних категорій громадян, не містить положень, що можуть порушувати основні права людини, які охороняються Судом і закріплені в загальних правах ЄС. Тому в цьому випадку не йшлося про порушення прав людини з боку інституцій об'єднання, а про необхідність змін до національного законодавства, яке регулює користування пільгами. Вимога зазначення персональних даних на купоні порушувала права людини і не була виправданою.

Наразі на території європейського континенту нині пліч-о-пліч розвиваються дві основні системи захисту прав і свобод людини під егідою двох формально незалежних організацій – Ради Європи та Європейського Союзу. Обидві ці організації були сформовані після Другої світової війни з метою створення спільної одиниці з європейського континенту, яка допоможе усунути можливість нового військового конфлікту. Однак для досягнення цієї мети вони обрали інші засоби. У той час як Рада Європи від початку мала на меті створення європейської єдності через просування та реалізацію принципів демократії та прав людини, метою Європейських Співтовариств (сьогоднішнього Європейського Союзу) було досягнення європейської інтеграції через економічну співпрацю. Проте зі збільшенням повноважень Союзу зростає ризик порушення прав і свобод людини його інституціями, чим обурювалися окремі держави-члени.

Основним інструментом забезпечення захисту прав і свобод людини на рівні Ради Європи є Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, яка була підписана членами Ради Європи 4 листопада 1950 року в Римі, і набрала чинності 3 вересня 1953 року [6]. Сьогодні, після більш ніж сімдесят років, загалом сприймається як найефективніший інструмент для забезпечення захисту прав людини на міжнародному рівні. Європейська конвенція включає права і свободи людини першого покоління, тобто основні права людини (громадянські, політичні). Ці права опосередковано поділяються положенням про відступ у статті 15 Конвенції на непорушні права, які не можуть бути призупинені за жодних обставин, та інші права, які можуть бути обмежені за певних обставин. Прочитуємо категоризацію Шуміло І.А., яка поділяє окремі положення Конвенції на права, спрямовані на захист людського життя та гідності, права, що виражають принципи верховенства права, які мають переважно процедурний характер, та права, що забезпечують плюралізм і толерантності в житті суспільства [10].

Якщо ми подивимося на обсяг прав, які захищає Конвенція, то побачимо, що це відносно обмежений каталог прав людини, який можна порівняти за змістом з багатьма іншими міжнародно-правовими документами. Таким чином, його ефективність полягає не в переліку гарантованих прав, а в складному інституційному механізмі контролю за їх дотриманням. Відповідно до статті 19 Конвенції органом, який забезпечує цей контроль, є Європейський суд з прав людини (далі ЄСПЛ). Конвенція забезпечує

конкретні права для кожної особи, а її положення ЄСПЛ розглядає як норми прямого застосування. Громадяни мають право звертатися зі скаргами на порушення прав людини проти будь-якої з 47 держав-членів до Суду в Страсбурзі, після того як усі національні засоби оскарження будуть вичерпані [4].

Відмітимо, що навіть якщо з формальної точки зору обидві системи (ЄС та Рада Європи) незалежні одна від одної, ми все одно не можемо говорити про відокремлення цих систем. Навпаки, той факт, що як Суд ЄС, так і ЄСПЛ мають юрисдикцію «ratione personae» у сфері прав людини, протягом багатьох років призвів до взаємного переплетення та створення зв'язків, які сьогодні значно впливають на захист прав і свобод людини на європейському континенті. Ми можемо простежити ці зв'язки в окремих положеннях первинного права ЄС, які прямо посилаються на Конвенцію, і особливо в судовій практиці обох судових органів.

Механізм захисту прав і свобод людини в Європейському Союзі – це комплекс правових, судових і наглядових інструментів та певних інституцій, які спрямовані на забезпечення дотримання цих прав і свобод та спрямований на підтримку демократичних цінностей і верховенства права в ЄС. (рис. 1):

Отже, механізм захисту прав і свобод людини в Європейському союзі є багаторівневою системою, яка поєднує правові інструменти, судові органи та спеціалізовані агентства для забезпечення ефективного дотримання прав і свобод кожного громадянина. Цей механізм працює на різних рівнях – від національних систем правосуддя до наднаціональних інституцій, які мають право контролювати дотримання прав і свобод в межах ЄС. Розглянемо, як працює цей механізм:

1. Правова база – ключові документи:

- Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ), хоча вона створена Радою Європи, а не ЄС, усі країни-члени ЄС ратифікували Конвенцію, і вона є обов'язковою для них. ЄКПЛ гарантує базові права, такі як право на життя, справедливий суд, свободу вираження думок та інші основоположні свободи;
- Хартія основних прав Європейського Союзу, вона має таку саму юридичну силу, як і договори ЄС, і є обов'язковою для всіх інституцій ЄС та країн-членів під час застосування права ЄС. Хартія охоплює широкий спектр прав, таких як гідність, свобода, рівність, солідарність, громадянські права та правосуддя.

2. Інституції та органи захисту прав і свобод:

- Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), хоча ЄСПЛ є частиною Ради Європи, а не ЄС, його рішення є обов'язковими для всіх країн-членів ЄС. Громадяни можуть звертатися до ЄСПЛ після того, як вони використали всі засоби правового захисту на національному рівні. ЄСПЛ захищає права, передбачені ЄСПЛ, і його рішення можуть змушувати держави-члени змінювати національні закони або практики;
- Суд Європейського Союзу (ЄСЄ), займається тлумаченням і застосуванням законодавства ЄС. Він має право розглядати скарги громадян або організацій на порушення основних прав і свобод, якщо вони пов'язані з правом ЄС. ЄСЄ забезпечує, щоб національні суди дотримувалися стандартів ЄС

3. Агентства та установи:

- Агентство Європейського Союзу з основних прав (FRA) – це спеціалізоване агентство, яке надає державам-членам та інституціям ЄС інформацію та консультації щодо дотримання прав і свобод людини. Воно здійснює дослідження, збирає дані та надає рекомендації щодо покращення стандартів у галузі прав і свобод людини;
- Омбудсмен Європейського Союзу слідкує за тим, як європейські інституції дотримуються прав і свобод громадян у своїй діяльності. Громадяни можуть звертатися до омбудсмена у разі виявлення адміністративних порушень або несправедливих рішень.

4. Національні правові системи:

- виконання європейських стандартів у національних законодавствах. Країни-члени зобов'язані імплементувати положення ЄКПЛ та Хартії основних прав ЄС у своє національне законодавство. Це означає, що національні суди мають враховувати європейські стандарти під час розгляду справ, які стосуються прав і свобод людини;
- пряма дія норм ЄС – закони та директиви ЄС мають дію у державах-членах, що означає, що громадяни можуть посилатися на європейські правові норми в національних судах для захисту своїх прав і свобод.

5. Процедури захисту прав і свобод:

- перший етап захисту прав і свобод – звернення до національної правової системи. Громадяни можуть оскаржувати порушення своїх прав в межах національного законодавства, яке зобов'язане враховувати європейські стандарти;
- якщо після завершення всіх національних процедур особа вважає, що її права за ЄКПЛ були порушені, вона може звернутися до ЄСПЛ. Рішення суду мають обов'язковий характер для держави-члена;
- національні суди можуть звертатися до Суду ЄС для отримання роз'яснень щодо тлумачення права ЄС або застосування норм Хартії основних прав. Таке рішення є обов'язковим для всіх національних судів.

6. Імплементация та моніторинг:

- країни-члени зобов'язані виконувати рішення ЄСПЛ і Суду ЄС. Це може вимагати зміни законодавства або внесення поправок до національних правових процедур. Також важливими є забезпечення виплати компенсацій у випадках порушення прав і свобод;
- Рада Європи та інші інституції слідкують за тим, як країни-члени виконують свої зобов'язання щодо захисту прав і свобод людини. Це включає як формальні огляди, так і постійний моніторинг практик дотримання прав і свобод.

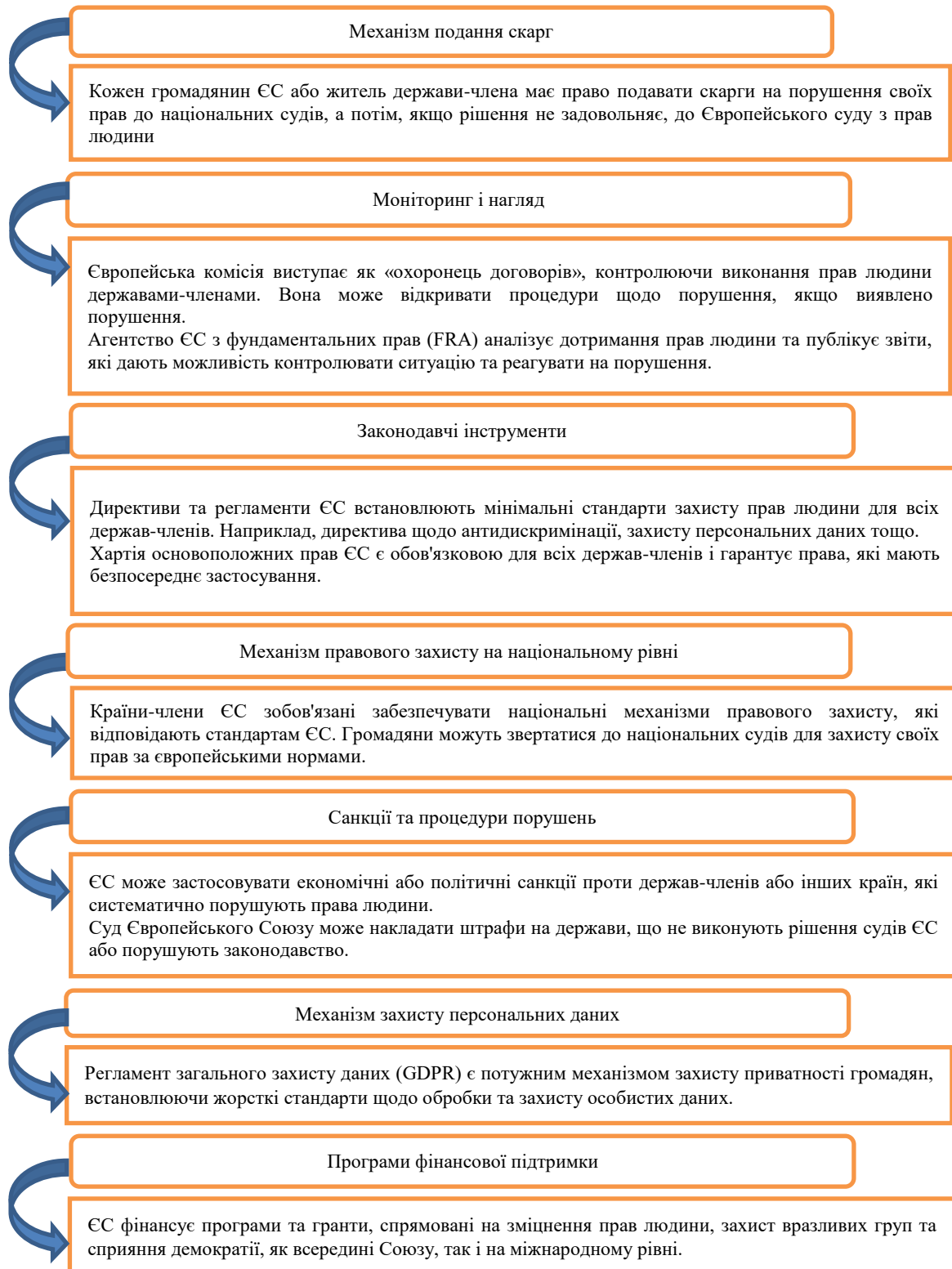

Рисунок 1. Складові механізм захисту прав і свобод у Європейському Союзі
Джерело: власна розробка автора

- Таким чином, механізм захисту прав і свобод працює на основі таких «трьох китах»:
- захист права на справедливий суд. Якщо громадянин вважає, що національний суд не забезпечив йому справедливого розгляду справи, він може звернутися до ЄСПЛ. Якщо ЄСПЛ визнає порушення, держава повинна відшкодувати збитки і змінити відповідні процедури.;
  - свобода вираження. Якщо держава-член ЄС накладає необґрунтовані обмеження на свободу слова, громадяни мають можливість оскаржити це в національному суді, а також звернутися до ЄСПЛ, якщо порушення не усунуто;
  - заборона дискримінації. Суд ЄС неодноразово ухвалював рішення, які змушували країни-члени змінювати законодавство для боротьби з дискримінацією на основі статі, раси, релігії або іншої ознаки.

Узагальнено, механізм захисту прав і свобод людини в ЄС є багаторівневим і включає в себе законодавчу базу, судові органи. Моніторинг, а також можливість громадян звертатися до національних інстанцій для захисту своїх прав і свобод.

Відмітимо, що з моменту прийняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Радою Європи на території ЄС розпочався процес формування нової європейської системи захисту прав і свобод людини. Ця конвенція стала важливим етапом розвитку правових систем європейських держав і значно сприяла інтеграції основних цінностей і норм щодо захисту прав і свобод людини, утвердження верховенства права, демократії.

Хоча Конвенція ще не є прямим джерелом права Союзу, вона займає важливе місце в його створенні та застосуванні. Із набуттям чинності Лісабонського договору зв'язки права Союзу з Конвенцією ще більше поглибилися. Хартія, яка стала найважливішим інструментом захисту прав людини в Європейському Союзі після набуття чинності Лісабонського договору, вже в преамбулі проголошує, що її зміст підтверджує права, які випливають з Європейської конвенції про захист Права людини та основні свободи, а також з судової практики ЄСПЛ. Водночас її творці запозичили цілий ряд прав, які містяться в Хартії, з основних положень Конвенції. Важливим положенням, яке регулює відносини між Хартією та Конвенцією, є пункт 3 стаття 52, який передбачає, що «Якщо цей документ містить права, що відповідають правам, гарантованим Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, значення та обсяг цих прав є такими ж, як ті, які надає їм зазначена Конвенція. Це положення не перешкоджає праву Союзу забезпечувати більш широкий захист» [3].

Діяльність ЄСПЛ відіграє важливу роль, як органу, до якого звертаються за пошуком справедливості поза межами національної правової системи [1]. Одночасно у багатьох позовах фігурантами скарги на недовіру до національної правової системи та відсутності віри у справедливість рішень національних судів, незважаючи на доволі глибоке розуміння матеріального та процесуального права. Колишній Голова Європейського суду Ж.-П. Коста в свій час наголошував на цій обставині і відзначив, що «значну кількість скарг проти України порівняно з іншими державами, з одного боку, наявністю системних проблем у правовому полі нашої держави, коли все більше українців не можуть захистити свої права та інтереси в рамках національного законодавства, а з іншого боку, така кількість скарг обґрунтовується тим, що рівень знань Конвенції та її контрольного механізму в Україні підвищується» [9]. Під час виконання рішень ЄСПЛ в Україні постає інша проблема – вони часто розглядаються як індивідуальні правові акти. Це означає, що в Україні здебільшого виконують рішення у конкретних справах проти держави, зосереджуючись на відшкодуванні на відшкодуванні або заходах для відновлення прав заявника, які чітко прописані у рішенні. Проте національні органи рідко звертають увагу на загальні стандарти й принципи прав і свобод людини, які містяться в цих рішеннях. Тому для належного застосування рішень ЄСПЛ важливо, щоб законодавчі та судові органи враховували загальні принципи та правові стандарти у сфері захисту прав і свобод людини [2].

Україна може використати європейський досвід захисту прав і свобод людини шляхом удосконалення судової системи, запровадження ефективного моніторингу прав людини, адаптації законодавства до стандартів ЄС, підвищення правової обізнаності громадян та забезпечення захисту прав уразливих груп населення. Ці кроки сприятимуть побудові справедливішого й демократичного суспільства, де права людини захищені на всіх рівнях. При цьому, відмітимо, що Україна здійснює імплементацію європейського досвіду у сфері захисту прав і свобод людини:

- Україна активно реформує судову систему, впроваджуючи європейські стандарти правосуддя, зокрема через співпрацю з Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ). Зміни до Конституції та законодавства України були спрямовані на забезпечення незалежності судової влади та гарантій прав людини. Рішення ЄСПЛ, які визнають порушення прав і свобод людини Україні, зобов'язали державу виплачувати компенсації жертвам порушень. Ці рішення також часто стають поштовхом для змін у національних законах і процедурних нормах (як у випадку із затриманням та дотриманням процесуальних прав);
- одним із важливих напрямів співпраці України з ЄС є боротьба з корупцією. У рамках Угоди про асоціацію, Україна запровадила європейські антикорупційні стандарти, створивши Національне антикорупційне бюро (НАБУ), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП) та Вищий антикорупційний суд. Ці органи працюють за європейськими зразками, використовуючи принципи

- прозорості, підзвітності та ефективного розслідування, що сприяє зменшенню рівня корупції та захисту прав і свобод громадян;
- відповідно до стандартів ЄС, Україна продовжує працювати над захистом прав національних меншин, забезпеченням рівності та недискримінації. Це включає законодавчі ініціативи та програми щодо захисту прав ЛГБТ-спільноти, ромів та інших меншин. Україна прийняла законодавство, яке забороняє дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації та забезпечує рівні права для всіх громадян, орієнтуючись на європейські норми;
  - з 2015 року Україна реформує правоохоронні органи, спираючись на досвід європейських країн у сфері дотримання прав і свобод людини та правопорядку. Було запроваджено нову поліцію, яка діє за принципами верховенства права та поваги до прав і свобод людини. Програма реформування патрульної поліції базується на європейських практиках підвищення довіри громадян до правоохоронних органів, створенні прозорих процедур кадрів і забезпеченні захисту прав і свобод людини під час правоохоронної діяльності;
  - Україна переймає європейський досвід у сфері альтернативних методів вирішення конфліктів, зокрема через впровадження медіації, яка допомагає вирішувати суперечки без звернення до суду. Медіація активно використовується у трудових та сімейних спорах, що сприяє швидшому та ефективнішому захисту прав громадян, зменшуючи навантаження на судову систему.

Таким чином, європейський механізм захисту прав і свобод людини є комплексним та інтегрованим підходом що передбачає взаємодію міжнародних та національних інститутів для забезпечення дотримання прав кожного громадянина. Значна увага приділяється також процедурі виконання рішень ЄСПЛ. Визнані порушення мають бути виправлені національними урядами, що включає як матеріальну компенсацію потерпілим, так і зміни в законодавстві чи адміністративній практиці для запобігання повторенню порушень у майбутньому.

Висновки

На рівні Європейського Союзу постійно розвивається окрема система захисту прав і свобод людини, яка на сьогодні має найсучасніший комплексний каталог прав людини на міжнародному рівні – Хартію основних прав Європейського Союзу. Механізм захисту прав і свобод в Європейському Союзі розвивався через рішення суду, які створили прецеденти, що впливають на національні правові системи країн-учасниць. Це дозволяє узгоджувати європейські стандарти прав і свобод людини з національними законами, забезпечуючи, що права і свободи людини не тільки декларуються, але й реально захищаються на практиці. Зазначено, що європейський механізм захисту прав і свобод людини є комплексним та інтегрованим підходом що передбачає взаємодію міжнародних та національних інститутів для забезпечення дотримання прав кожного громадянина. Україна має продовжувати реформи та співпрацю з міжнародними партнерами для забезпечення всебічного захисту прав і свобод людини. Це сприятиме створенню справедливого й демократичного суспільства, де кожен громадянин матиме можливість реалізувати свої права і свободи.

Abstract

Introduction. The experience of the European Union in the field of protection of human rights and freedoms is relevant for Ukraine, as the country seeks to integrate into European structures and adapt its standards to European norms. Protection of human rights and freedoms is a key element of democratic development and stability, which is important for building a just society. In addition, in the conditions of modern challenges, such as the aggression of Russian Federation, conflicts and social tension, the introduction of effective mechanisms for the protection of human rights and freedoms can contribute to the strengthening of internal security and trust in state institutions. Studying and implementing European practices can also help Ukraine to receive support from international partners and organizations.

Purpose and tasks. The purpose of the article is to study the peculiarities of the mechanism for the protection of human rights and freedoms of the European Union and the possibility of implementing the experience for Ukrainian society.

Research methods. Methodological and informational basis research is scientific publications, works and research of domestic and foreign scientists. When conducting this scientific research methods of comparison, generalization, systematic approach, etc.

The results. Peculiarities of the mechanism of protection of human rights and freedoms have been studied. The reasons for the importance of the issue of protection of human rights and freedoms for the European Union are outlined. It has been established that since the adoption of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by the Council of Europe, the process of forming a new European system for the protection of human rights and freedoms has begun on the territory of the EU. It is emphasized that the scope of rights protected by the Convention is a relatively limited catalog of human rights, which can be compared in terms of content with many other international legal documents, and its effectiveness lies not in the list of guaranteed rights, but in a complex institutional mechanism for monitoring their observance. The body that ensures this control is the European Court of Human Rights. The Convention provides specific rights for each

person, and its provisions are considered by the ECtHR as norms of direct application. It was determined that the European mechanism for the protection of human rights and freedoms is a complex and integrated approach that involves the interaction of international and national institutions to ensure the observance of the rights of every citizen.

Conclusions. At the level of the European Union, a separate system of protection of human rights and freedoms is constantly developing, which today has the most modern comprehensive catalog of human rights at the international level – the Charter of Fundamental Rights of the European Union. The mechanism for the protection of rights and freedoms in the European Union has developed through court decisions that have created precedents affecting the national legal systems of member countries. This makes it possible to harmonize European standards of human rights and freedoms with national laws, ensuring that human rights and freedoms are not only declared, but also actually protected in practice. It is noted that the European mechanism for the protection of human rights and freedoms is a complex and integrated approach that involves the interaction of international and national institutions to ensure the observance of the rights of every citizen. Ukraine should continue reforms and cooperation with international partners to ensure comprehensive protection of human rights and freedoms. This will contribute to the creation of a fair and democratic society, where every citizen will have the opportunity to exercise their rights and freedoms.

Список літератури:

1. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: крізь призму України. Український часопис міжнародного права. 3. (2004). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16b9b4f6-5c2f-4d85-805b-3e0d2fa9f377/content>.
2. Буткевич О. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського Суду з прав людини. Лабораторія законодавчих ініціатив. Листопад (2017). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Propozicii_Politiki_ECHR.pdf.
3. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-european-convention-on-human-rights-and-its-protocols>.
4. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.echr.coe.int/home>.
5. Єгорова В.С. Захист прав людини в контексті євроінтеграції – основні аспекти. Юридичний науковий електронний журнал. 4. (2024). – С. 76-78.
6. Маринів І.І., Мохончук П.С. Захист прав людини в європейському союзі. Право та інноваційне суспільство. 1. (2019). С. 66-72.
7. Мартинюк Я. Значення європейської системи захисту прав людини для українського суспільства. Актуальні проблеми правознавства. 4. (2019). С. 292-298.
8. Мельник О.Г. Механізм захисту фундаментальних прав людини у європейському союзі: нормативні та правові гарантії забезпечення. Юридичний науковий електронний журнал. 4. (2022). – С.40-44.
9. Роль ЄСПЛ у забезпеченні належного та ефективного механізму захисту прав людини в Україні. Юридична газета online. Серпень. (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudovapraktika/rol-espl-u-zabezpechenni-nalezhnogo-ta-efektivnogo-mehanizmu-zahistu-prav-lyudini-v-ukrayini.html>.
10. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2018. 168 с.
11. Charter Of Fundamental Rights Of The European Union. (2016). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=celex:12016p/txt>.

References:

1. Antonovych, M. (2004). International human rights protection system: through the prism of Ukraine. Ukrainian Journal of International Law, 3. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16b9b4f6-5c2f-4d85-805b-3e0d2fa9f377/content> [in Ukrainian].
2. Butkevich, O. (2017). Application of practice and implementation of decisions of the European Court of Human Rights by Ukraine. Laboratory of legislative initiatives, November. Retrieved from: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Propozicii_Politiki_ECHR.pdf [In Ukrainian].

3. European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Retrieved from: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-european-convention-on-human-rights-and-its-protocols> [The European Union].
4. European Court of Human Rights (ECtHR). Retrieved from: <https://www.echr.coe.int/home> [The European Union].
5. Yehorova, V.S. (2024). Protection of human rights in the context of European integration – main aspects. Legal scientific electronic journal, 4, 76-78 [in Ukrainian].
6. Maryniv, I.I., Mohonchuk, P.S. (2019). Protection of human rights in the European Union. Law and innovative society, 1, 66-72 [in Ukrainian].
7. Martynyuk, Ya. (2019). The importance of the European system of human rights protection for Ukrainian society. Actual problems of jurisprudence, 4, 292-298 [in Ukrainian].
8. Melnyk, O.H. (2022). The mechanism for the protection of fundamental human rights in the European Union: regulatory and legal guarantees. Legal scientific electronic journal, 4, 40-44 [in Ukrainian].
9. The role of the ECtHR in ensuring a proper and effective mechanism for the protection of human rights in Ukraine. (2019). Legal newspaper online, August. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudovapraktika/rol-espl-u-zabezpechenni-nalezhnogo-ta-efektivnogo-mehanizmu-zahistu-prav-lyudini-v-ukrayini.html> [in Ukrainian].
10. Shumilo, I.A. (2018). The international system of human rights protection: a study guide. Kyiv. "FOP Golembovska O.O." 168 p. [in Ukrainian].
11. Charter Of Fundamental Rights Of The European Union. (2016). Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=celex:12016p/txt> [The European Union].

Посилання на статтю:

Васільєва Л.М. Механізм захисту прав і свобод людини: європейський досвід / Л.М. Васільєва // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2024. – № 4 (30). – С. 25-32. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No4/25.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.04.2024.3. DOI: 10.5281/zenodo.14553471.

Reference a Journal Article:

Vasileva L.M. The Mechanism for the Protection of Human Rights and Freedoms: European Experience / L.M. Vasileva // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2024. – № 4 (30). – P. 25-32. – Retrieved from <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No4/25.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.04.2024.3. DOI: 10.5281/zenodo.14553471.

